

ЯНГИЛАНАЁТГАН ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН: ЎЗГАРИШЛАР ОДАМЛАР ҚАЛБИДА КЕЛАЖАККА КАТТА УМИД УЙҒОТМОҚДА

Орол денгизи — бир пайтлар катталиги бўйича дунёда тўртинчи кўл бўлган. Маҳаллий аҳоли бу денгизда балиқ овлаган, мириқиб чўмилган. Бу денгиз Марказий Осиё, хусусан, Ўзбекистонда қадимдан табиий мувозанатни сақловчи вазифасини бажариб келган.

Аммо бир авлод кўз ўнгида, бир вақтлар тўлиб турган денгиз бутунлай куриб, бепоён сахрога айланди. Орол денгизининг куриши тарихдаги энг катта экологик фожиалардан бири бўлди. Денгиз куригач, ўсимлик ва ёввойи ҳайвонлар тури камайиб кетди. Одамларнинг кўнгли чўкиб қолди.

Тўғри, энди денгизни орта қайтариб бўлмайди. Унинг ҳавзасини сув билан тўлдириш ҳам имконсиз эди. Денгизнинг куриши салбий оқибатларини тугатишнинг самарали йўли — куриган денгиз ўрнида яшил қопламалар, яъни ўрмонзорлар барпо этиш эди.

Боиси Оролбўйи ҳудудларида барпо этилган 2 ёшли саксовулзорда шамол таъсирида кум кўчиши 20 фоиз, 5 ёшли саксовулзорда 80 фоиз, 7 ёшли саксовулзорда эса тўлиқ тўхтатилади. Натижада Оролбўйи минтақасида иқлим мўътадиллашади, кумларнинг ҳавога кўтарилиши

тўхтайд.

Барпо этиладиган “яшил қопламалар” Оролбўйи минтақаси, аҳоли яшаш ҳудудлари, халқ хўжалиги объектлари, қишлоқ хўжалиги экинлари, чўл ҳудудларидаги саксовулзор ва яйловзорларга заҳарли кум, туз ва чанг ёғилишидан ҳамда бошқа табиатнинг салбий таъсирларидан ҳимоя қилади. Қанча кўп кўчат экилиб, уни кўкартириб сақланиши таъминланса, атроф-муҳит мусаффолиги шунча ошади.

Президентимиз Шавкат Мирзиёев давлат раҳбари сифатида мамлакатимиз ҳудудларига илк сафарини Қорақалпоғистондан бошлагани ҳам бежис эмас. Чунки давлатимиз раҳбарининг бу ўлкага ташрифи катта бунёдкорлик ва яратувчанликларга йўл очиб берди. 2017 йилда Президент ташаббуси билан Қорақалпоғистонни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш ишлари жадал бошлаб юборил-

ди.

Ўтган даврда Президентимиз раҳнамолигида бу ерда одамларнинг яшаш шароитларини яхшилаш, тайинли ишли, доимий даромад манбаига эга бўлиши, оиласи билан тинч-хотиржам яшаш учун улкан ишлар қилинди. Хусусан, Орол денгизи сувининг кескин камайиши асоратларини бартараф этишга алоҳида эътибор қаратилди. Шу мақсадда денгизнинг куриган тубида ўрмонзор барпо этиш лойиҳаси ишлаб чиқилди. 2018-2020 йилларда денгиз тубида 200 минг гектардан ортик майдонга курғоқчиликка чидамли ўсимликлар ўтказилди.

Шавкат Мирзиёев томонидан илгари сурилган ташаббуслар халқаро даражада қўллаб-қувватланиб, 2021 йилда БМТ Оролбўйи минтақасини экологик инновациялар ва технологиялар зонаси деб эълон қилиш ҳақидаги резолюция қабул қилинди. 2018 йилда эса Инсон ҳавфсизлиги бўйича кўп томонлама шериклик асосидаги траст фондига асос солинди.

(Давоми 2-бетда)

СОҲИБҚИРОН ҚИЛИЧИ - АДОЛАТ ҚИЛИЧИ

Эронда Соҳибқирон бобомиз Амир Темурнинг қиличи сақланиши ҳақида кўп эшитганмиз, ўқиганмиз. Мустақилликка эришганимиздан кейин бу қилични юртимизга қайтариш тўғрисида ҳам гап-сўзлар бўлди. Лекин ҳануз натижа йўқ.

Кўплаб юртдошларимиз қатори каминага ҳам ана шу ноёб қилични кўриш насиб этди. Бунга 2002 йил октябрь ойида Техронда ўтган «Ахборот агентликлари тинчлик учун» халқаро конференция сабаб бўлди. Эроннинг ИРНА ахборот агентлиги президенти Абдуллоҳ Носирий таклифига биноан ушбу халқаро анжуманда иштирок этдим.

Анжуман бошланишидан уч кун олдин борганим боис Техронни томоша қилиш имкониятим мўл бўлди. Элчихонамиз вакилларида биринчи илтимосим Амир Темур бобомиз қиличи сақланадиган жойга бориш бўлди. Ойбек Эшонов (таниқли шоир ва ёзувчи Анвар Эшоновнинг ўғли) бажонидил рози бўлди. Эрон шоҳи саройи Садгоҳга бордик.

У шоҳнинг киши қароргоҳи бўлган экан, ҳозир музей. Ўша жойда ҳарбий музей ҳам (ҳарбийларга тегишли қурол-аслаҳалар, маълум бир техникалар сақланар экан) бўлиб, айнан ўша музейда Амир Темур бобомизнинг иккита қиличи бор экан. Мен қиличларга узоқ термилдим (ойна ичида бўлгани учун ушлаб кўришнинг иложи йўқ эди). Жуда ғалати сездим ўзимни, кўнглимдан кўп ҳислар кечди.

(Давоми 8-бетда)

КОРРУПЦИЯ ҚАЧОН ЙЎҚОЛАДИ?

Меҳнат қилишни ёқтирмай, мўмайпул топиш йўлига кирганлар, пора берибишини битираётганлар, гиёҳвандлик билан эсамиятга зиён келтираётган, тарбияси болалигидан бузилган, танасини сотувчи фоҳиша аёллар, имонини пулга сотиб юбораётганлар, ҳалол нимаю, ҳаром нималигига ақли етмайдиган икки оёқлилар биз айтаётган коррупциячиларнинг шериклари, ҳамтомоқларидир.

(Давоми 6-бетда)

ЭКОЛОГИК ҲУҚУҚЛАР ОЛИЙ ДАРАЖАДА ЎЗ ИФОДАСИНИ ТОПМОҚДА

Мамлакатимизда амалга оширилаётган ислохотлар негизини ташкил этувчи “Инсон қадрини учун” гояси ҳамда ҳозирги ислохотларимизнинг бош тамойили бўлган “Инсон-жамиyat-давлат” деган ёндашув янгиланаётган Конституцияимизнинг мазмунига чуқур сингдирилганлигини алоҳида таъкидлаш лозим.

Конституциявий қонун лойиҳа-сида киритилаётган нормаларнинг салмоқли қисми инсон ва фуқароларнинг асосий ҳуқуқлари, эркинликлари ва бурчларига тааллуқли бўлиб, инсон кадр-қиммати, шаъни ва ғурури барча соҳаларда биринчи ўринда туриши олий даражада ўз ифодасини топмоқда.

Шу жумладан, экологик ҳуқуқлар ҳам лойиҳанинг 9-бобига киритилаётганини алоҳида қайд этиш лозим. Табиатдаги глобал климат ўзгаришлари, Орол денгизининг қуриши билан боғлиқ вазиятнинг тобора кескин тус олаётгани, экологик хавфсизликни ғоят долзарб масалага айлангани сабабли экологик масалаларни Асосий қонунимизда ўз аксини топаётганини эътироф этиш лозим.

Атроф-муҳит инсон саломатлиги ва ҳаётига таъсир қилувчи муҳим омилдир. БМТ маълумотларига кўра, инсон саломатлигининг 30-40 фоизи атроф-муҳит ҳолатига боғлиқ. Қулай атроф-муҳит табиий захиралар қисқараётган, глобал иқлим ўзгариши, экология ва табиат билан боғлиқ муаммолар инсоният келажагига таҳдид солаётган ҳозирги даврда янада долзарб аҳами-

ят касб этмоқда. Шу боис, кўпгина ривожланган давлатларда ҳам ушбу муаммо кенг муҳокама этилмоқда ҳамда экология, атроф муҳит муҳофазасига оид янги нормалар конституцияларга киритилмоқда.

Хусусан, янгиланаётган Конституцияимизнинг 49-моддасида Оролбўйи минтақасининг экологик тизимини муҳофаза қилиш ва тиклаш, уни ижтимоий ва иқтисодий жиҳатдан ривожлантириш бўйича давлат томонидан чоралар кўрилиши мустаҳкамланмоқда.

Оролбўйи минтақасида юзага келган глобал экологик муаммо минтақа аҳолисининг ҳаёт тарзига салбий таъсир кўрсатмоқда. Шу боис, Ўзбекистон Орол муаммоси оқибатларини бартараф қилишга алоҳида эътибор қаратмоқда. Хусусан, 2018 йилдан шу кунга қадар Орол денгизи тубининг 1,8 млн гектарида кўкаламзорлаштириш ишлари амалга оширилди. Шунингдек, Орол ва Оролбўйидаги мураккаб экологик вазият, аҳоли генофондини муҳофаза қилиш, саломатлигини яхшилаш ҳамда ушбу ҳудудда барқарор ривожланишни таъминлашга қаратилган кенг қўламли лойиҳалар амалга оширилмоқда.

Конституцияда ушбу норманинг белгиланиши минтақа аҳолиси учун муносиб яшаш шароитларини яратилишини ва турмуш даражасини жиддий тарзда яхшиланишини таъминлайди, барча касб эгалари, биринчи навбатда ижтимоий соҳа вакиллари учун кўшимча имтиёзлар пакети қўлланилади ҳамда тадбиркорлик тузилмалари ва нодавлат ноижорат ташкилотларининг атроф-муҳитни ҳимоя қилишга йўналтирилган турли лойиҳаларда фаол қатнашиш имконияти пайдо бўлади.

Шунингдек, мазкур норма аҳолимиз ва келажак авлод учун қулай ва экологик тоза ҳудудни сақлаб қолиш, Оролбўйи минтақасида яшовчи аҳолининг ижтимоий-иқтисодий қўллаб-қувватлаш, ишсизликни камайтириш, аҳоли яшаши ва ривожланиши учун қулай атроф-муҳитни таъминлашнинг конституциявий кафолатларини яратади.

Шу билан бирга, ҳар ким соғлом ва қулай атроф муҳитга, унинг ҳолати ҳақидаги ҳаққоний ахборотга эга бўлиши бўйича киритилаётган нормалар атроф муҳитга таъсири кучли бўлган субъектларнинг ҳамда мансабдор шахсларнинг табиат ҳимояси учун масъулиятини кескин оширишга хизмат қилади.

Давлат фуқароларнинг экологик ҳуқуқларини таъминлаши,

атроф-муҳитга зарарли таъсир кўрсатилишига йўл қўймаслик мақсадида шахарсозлик фаолияти соҳасида жамоатчилик назоратини амалга ошириш учун шарт-шароитлар яратишига доир конституциявий норманинг белгиланиши бугунги кун, давр талаби ҳисобланади. Янгиланаётган Конституцияда шахарсозлик ҳужжатларининг лойиҳалари қонунда белгиланган тартибда жамоатчилик муҳокамасидан ўтказилиши ҳам қатъий белгилаб қўйилмоқда. Буларнинг барчаси атроф-муҳит мусаффолигини таъминлашда фуқаролик жамияти институтларининг ўрни, роли ва фаоллигининг ошишига хизмат қилади.

Умуман олганда, янгиланаётган Конституция Янги Ўзбекистон Тараққиёт стратегияси, юртимиз ва халқимизнинг эртанги фаровон ҳаёти учун мустаҳкам ҳуқуқий асос, ишончли кафолат ҳамда барқарор иқтисодиёт, хавфсиз давлат, самарали бошқарув ва ижтимоий кафолатларнинг мустаҳкам пойдевори сифатида хизмат қилади, унинг тўғридан-тўғри амал қилишини белгилаш эса Конституция нуфузини янада оширади.

Хайрулло ҒАФФОРОВ,
Олий Мажлис Қонунчилик палатаси Спикери ўринбосари,
Ўзбекистон экологик партияси фракцияси раҳбари

ЯНГИЛАНАЁТГАН ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН: ЎЗГАРИШЛАР ОДАМЛАР ҚАЛБИДА КЕЛАЖАККА КАТТА УМИД ҲИСОБЛАЙМОҚДА

(Боши 1-саҳифада)

Минтақани молиялаштириш, иқтисодий салоҳиятини ошириш, асосийси, матонатли қорақалпоқ элининг саломатлигини тиклаш, ҳудудда яшил боғларни яратиш учун 14 миллион доллардан ортиқ маблағ ажратилди. Давлатимиз раҳбарининг ташаббуси билан барпо этилаётган яшил ўрмонзорлар бугунги ва келгуси авлодга экологик тоза ҳаводан баҳраманд бўлиш учун қулай шароит яратади.

Мамлакатимизда сўнгги йилларда экологик ҳолатни яхшилаш ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш, яшил ҳудудларни кенгайтириш ишларига алоҳида эътибор қаратилаётгани туфайли Орол яна умид ва янгилаш рамига айланмоқда.

Ҳозир Нукусдан Мўйноққа йўлда транспорт. Нукусда кўрмаган транспортларни Оролнинг қуриган тубида кўриб, ҳайратдан лол қоласиз. Зеро, ўлкада деярли ҳар куни янгиликлар юз бермоқда. Бугун ҳамма Мўйноққа бориб, ўтган даврда бу ерда амалга оширилган ислохотлар натижасини кўришни орзу қила бошлади.

Кейинги 5-6 йил ичидаги ўзгаришлар, қурилаётган бир-бирдан кўркем уйлар, маданият-маърифат кошоналари, спорт мажмуалари, кўчалар, кўприклар, хиёбонларни кўрган одам ҳайратда қолади.

Эътибор беринг, сўнгги олти йилда ҳудудда 15 триллион сўм инвестиция ҳисобига 5 минг 300 дан

зиёд лойиҳа амалга оширилиб, тадбиркорлар сони 2 баравар кўпайди. 46 мингта доимий иш ўрни яратилган ҳолда илгари саноати энг паст бўлган 6 та туманда ишлаб чиқариш 2-3 баравар ошиб, Қорақалпоғистондаги улуши 12 фоизга етди.

Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг ҳудудлар ривожини ва аҳоли ҳаёти билан танишиш мақсадида шу йил 30 март куни Қорақалпоғистон Республикасига ташрифи эса аввалгиларидан фарқли жиҳатлари билан одамлар ёдида муҳрланди.

Хусусан, Кегейли туманида Қорақалпоғистон Республикасида саноатини ривожлантириш, қайта тикланувчи энергия манбаларини жорий этиш, аҳоли бандлигини таъминлаш, камбағалликни қисқартириш масалалари юзасидан ўтказилган йиғилишда Президентимиз ўлка аҳолиси фаровонлигини янада оширишга қаратилган 3 та янги ташаббусни илгари сурдиларки, бу ишсиз юрган минг-минглаб ёшлар, хотин-қизларни ҳаракатга келтиргани, фаолликка чорлагани рост.

Биринчи ташаббус доирасида Қорақалпоғистондаги 452 та маҳалланинг ҳар бирига тўғридан-тўғри 500 миллион сўмдан кўшимча маблағ ажратилиб, бунинг учун алоҳида Қорақалпоғистон маҳаллаларини қўллаб-қувватлаш жамғармаси ташкил қилинган ҳолда, унга жорий йилда 250 миллиард сўм ажратилиши кўплаб фуқароларнинг айни дилидаги гап бўлди.

Бугунги кунда Қорақалпоғистонда 47 минг уй-жой ва кўчмас мулкларнинг кадастри йўқлиги инobatга олиниб, кейинги икки ойда 38 минг одамнинг кадастри тўлиқ қилиб берилиши қанчадан-қанча оилаларга қувонч, шодлик олиб кирди, десам муболаға эмас.

Бугун Қорақалпоғистонда йилига 6,5-7 мингта уй-жойга талаб борли ҳисобга олиниб, 2023 йил ўтган йилга нисбатан 2 баравар кўп ёки 4 мингта уй-жой қурилиши энг муҳим ташаббуслардан бири бўлди.

Муболағасиз айтиш мумкинки, бугун ўлкада мўъжизалар рўй берди. Орол бўйларига, Мўйноққа янги ҳаёт, янги кайфият кириб келди. Одамлар юз-кўзида мамнунлик, мағрурлик, умид ва ишонч туйғулари янада ёрқин намоён бўлди. Ўзингиз айтинг, бу Президентимизнинг Оролбўйи элига чинакам ғамхўрлигининг яққол ифодаси эмасми?!

Ишончим комилки, бу галги ташриф Қорақалпоғистонни ривожлантириш, инсон кадрини улуғлаш, халқни рози қилиш, ҳудуднинг бекиёс имкониятларини юзага чиқариш, халқимиз фаровонлигини юксалтириш, турмуш шароитини янада яхшилашга хизмат қилади.

Ислом ХУШВАҚТОВ,
Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутати, Ўзбекистон Экологик партияси фракцияси аъзоси

ФИДОКОРОНА МЕХНАТИМИЗ ВАТАН РАВНАҚИ УЧУН

Вазирлар Маҳкамасининг 2018 йил 25 январдаги “Пахта-тўқимачилик ишлаб чиқаришини ташкил этишининг замонавий шакллари жорий этиш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарори ижросини таъминлаш борасида “ABC Oqqo’rg’on agro klasster” масъулияти чекланган жамияти ишчи-хизматчиларининг айна шу кунлардаги иш фаолияти белгиланган лойиҳаларни самарали амалга оширишига қаратилган.

Ҳозирги кунда жамиятимизнинг саъй-ҳаракати билан туманимизда ва қўшни туманларда истиқомат қиладиган 4321 нафар фуқароларнинг иш билан бандлиги таъминланган ва бу албатта олдимишга қўйилган вазибаларимизни сидқидилдан бажариш имкониятини беради. Класстеримиз томонидан 2023-2025 йиллар давомида 9 та лойиҳани амалга ошириш режалаштирилган бўлиб, ана шу вазибаларни удалаш учун ўз маблағи ҳисобидан 101 миллиард 570 миллион сўм, банк кредитлари ҳисобидан эса 58 миллиард сўм ажратилиши белгиланган.

Жумладан, йиллик 1700 тонна қувватга, лойиҳа қиймати 34 миллиард сўмга эга бўладиган мато ишлаб чиқариш цехини жорий йилнинг тўртинчи чорагида ишга тушириш кўзда тутилган. Бунинг натижасида 150 нафар фуқаролар иш билан таъминланади. Худди шунингдек, йиллик қуввати 2300 тонна, лойиҳа қиймати 21.5 миллиард сўм бўлган матони бўйлаб цехи келгуси йил учинчи чорагида ишга туширилиб, 295 нафар фуқароларнинг иш ўринларига эга бўлиши таъминланади.

Албатта, айтиш мумкинки, режаларимиз бундан юксак. Лойиҳа қуввати 23 миллиард сўмлик юқори унумли техникалар ва агрегатлар харид қилиш ҳамда лойиҳа қиймати 51 миллиард сўмлик сув тежовчи технологияларни жорий этиш вазибалари киритилган бўлиб, ушбу мақсадлар амалга оширилиши на-

тижасида 100 га яқин одамлар иш ўринларига эга бўлишади. Булардан ташқари ирригация тармоқларини яхшилаш ва таъмирлаш учун 183 км лик ҳудудда 2,686 миллиард сўмлик лойиҳа қиймати белгиланган бўлиб, бунинг самараси ўларок 45 нафар ишчи-ходимлар иш билан таъминланади. Шу ўринда таъкидлаб ўтмоқчиманки, жамиятимиз ҳосилдорликни 40 центнерга етказиш учун 2021 йилда ўз ер майдонларимиздаги 724 гектар жойда томчилатиб суғориш технологиясини ўрнатганмиз. 2022-2023-йиллар учун режамиз 4276 гектарни ташкил этади ва бугунги кунда томчилатиб суғориш технологияларини ўрнатиш ишлари давом эттирилмоқда. 22 км лик ҳудудга уланган электр-энергия тармоқлари эса жамиятимиз ҳисобидан амалга оширилди.

Ҳозирги кунга қадар 6 та лойиҳанинг ишга туширилганлиги ва самарали фаолият олиб борилаётганлиги бизга катта умид бағишламоқда. Класстернинг афзаллик томонлари яққол намоён бўляпти. Пахтани қайта ишлаш заводининг йиллик қуввати 46000 тонна бўлиб, мазкур жараёнда 250 нафар ишчи меҳнат қилади. Йиллик қуввати 12000 тонналик ип-калава ишлаб чиқариш корхонасида 450 нафар, йиллик қуввати 24000 тонна бўлган ёғ-мой заводида эса 80 нафар ишчилар меҳнат қилишади.

Булардан ташқари, йиллик қуввати 8800 гектарга мўлжалланган полиэтилен қувурларини ишлаб

чиқариш жараёнида 20 нафар, йиллик қуввати 1400 тонна бўлган уруғлик чигитни дорилаш цехида 35 нафар ишчи-ходимларнинг меҳнат қилаётганлиги қувонарлидир. Айна чоғда чорвачилик комплексини ҳам ташкил этганмиз. 1000 бош бўрдоқчиликка мослаштирилган комплексимизда ҳозирда 304 бош чорва моллари парвариш қилиняпти. Бунга 30 нафар ишчилар жалб этилган.

Айтиш жоизки, 2018 йилдан ҳозирги кунга қадар 511 дона ҳар хил турдаги қишлоқ хўжалиги техникаларини сотиб олганмиз. биргина 2022 йил учун 610 миллион сўмлик пневматик сеялка, 4 дона экскаватор, 2 дона юкловчи мослама, 7 дона юқори унумли ҳайдов техникалари харид қилинган. 2023 йил пахта ҳосили учун жами 46 дона терим машиналари мавжуд. Яъни 10 дона MX-1.8, 16 дона TZST CE-220 ҳамда 20 дона John Deere пахта териш машиналари харид қилинган.

Бугунги кунда 2023 йил пахта ҳосили учун туманда 11200 гектар ерга пахта экиш режалаштирилган. Бунинг учун 411000 тонна уруғлик чигит, 2200 тонна фосфорли, 7500 тонна азотли, 560000 тонна калийли ўғит заҳиралари мавжуд. Техникалар тўлиқ таъмирланиб мавсумга шай ҳолатга келтирилди. Баҳорги экиш ишларини график асоси-

да олиб бордик ва муваффақиятли яқунладик.

Шуни мамнуният билан айтиш мумкинки, жамиятимиз томонидан пахта майдонлари жойлашувига асосан пахта бўйича Республика-мизда янги тизим — чет элга пахтадан олинадиган тайёр маҳсулотларни экспорт қилиш мақсадида ўз брендини яратмоқда.

Азиз юртдошлар, Янгилаётган Ўзбекистонимиз учун Янги конституциянинг умумхалқ муҳокама-сига қўйилиб, Референдум ўтказилаётганлиги қувонарлидир. Янги конституция ҳеч шубҳасиз мамлакатимиз тараққиётига, халқимиз манфаатига хизмат қилади. Дарвоқе, шундай экан, жамиятимиз аъзолари ҳам 30 апрел куни бўлиб ўтадиган умумхалқ Референдумида фаол иштирок этишга аҳд қилишган.

Конституция бизники, ўзимизники, фидокорона меҳнатимизни эса Ватан равнақи учун бағишлаб бора-верамиз.

Комил ИСОҚОВ,
“ABC Oqqo’rg’on agro klasster”
масъулияти чекланган
жамияти Бош директори

МАҲАЛЛА — ЮРТ КЎРКИ

Президентимиз ташаббуси билан маҳаллаларга катта эътибор қаратилаётган бир пайтда бир жойда туриб томошабин бўлиб ўтириш инсофдан эмас. Бугунги кун, ҳозирги давр биздан янада ишжосатни, жўшқинлик ва меҳнатсеварликни талаб этапти. Қайси бир гўшага қараманг, ҳамма жойда ободончилик, бунёдкорлик ишларини кўриб кўнглингиз яйрайди, бугунги дориломон кунларга шукроналик келтирасиз.

Республикамиз бўйлаб “Яшил макон” умум-миллий лойиҳаси доирасида жуда катта ҳажмдаги ишлар амалга оширилди ва узлуксиз давом эттириляпти. Маҳаллаларда, аҳоли турар жойларида кўчат экиб, боғ яратиш билан биргалликда хиёбонлар, зиёратгоҳлар, қабристонлар, болалар майдончалари тартибга келтирилди, ободонлаштирилди. Айниқса, Вазирлар Маҳкамасининг 2023 йил 4 мартдаги Фармойишига асосан, жорий йилнинг 18 март куни “Обод ва файзли маҳалла — юрт кўрки!” шиори остида умумхалқ хайрия ҳашарининг ўтказилганлиги айна муддао бўлди.

Хайрия ҳашари муносабати билан Бекобод шаҳар маҳаллаларида ҳам ташаббусли ишлар қилинди. “Маҳалла” хайрия жамоат фонди шаҳар бўлинмаси ташаббуси билан ҳомий ташкилотлар ва тадбиркорлар томонидан 70 та кам таъминланган оилаларга,

28 та боқувчисини йўқотган оилаларга, 110 нафар ёлғиз қарияларга, 19 нафар ногиронлиги бўлган шахсларга озиқ-овқат маҳсулотлари хонадонларига етказилди. Наврўз умумхалқ байрами муносабати билан 35 та оила вакилларига маънавий ёрдам кўрсатиш мақсадида байрам дастурхони ёзилди ва меҳмон қилинди. Айна шу кунларда эса рўздорларга ифторлик қилиб берилмоқда. Ҳайит байрами арафасида ёлғиз кексалар ва ногиронлар ҳолидан хабар олинмоқда.

Маълумки, 30 апрел куни мамлакатимизда улкан тарихий воқеа бўлиб ўтади. Янгилаётган конституцияимизни тасдиқлаш мақсадида умумхалқ Референдумининг ўтказилиши бу халқимизнинг хоши-иродаси, сиёсий фаоллиги натижасидир. Ана шу умумхалқ Референдумида шахримиз маҳаллаларидаги фуқаролар ҳам фаол иштирок этиб, Ватан тақдири-

га, юрт келажакига дахлдор, бефарқ эмаслигини намойиш этадилар.

Ҳозирда жойларда олиб борилаётган тарғибот-ташвиқот ишларида шу нарса аён бўляптики, ҳеч ким бу сиёсий жараёнга бефарқ эмас. Ўз маҳалласининг ўз оиласининг тақдирини Ватан тақдири билан боғлаган ҳолда Янги Ўзбекистонимизнинг гуллаб-яшнаши, Ватан равнақи учун овоз беришга шай туришибди. Фурсатдан фойдаланиб барчангизни умумхалқ Референдумида фаол қатнашишга даъват этиб қоламиз.

Одина АЛИМОВА,
“Маҳалла” хайрия жамоат фонди
Бекобод шаҳар бўлинмаси раиси

Жараён

Олий Мажлис ҳузурдаги нодавлат нотижорат ташкилотларини ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтларини қўллаб-қувватлаш жамоат фондунинг 2022 йил фаолияти якунлари тўғрисида

Нодавлат нотижорат ташкилотлари ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтларини 2022 йилда Давлат томонидан қўллаб-қувватлаш мақсадида жами 97 млрд. 751 млн. сўм, шу жумладан Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021 йил 30 декабрдаги қарорига асосан белгиланган 82 млрд. 360 млн. сўм ҳамда қўшимча 19 та ННТ ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтларини қўллаб-қувватлаш учун 15 млрд. 395 млн. сўм маблағ нодавлат нотижорат ташкилотлари ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтларининг ижтимоий аҳамиятга молик лойиҳалари ва дастурларини амалга оширишлари учун молиялаштирилди.

1. Давлат субсидияси шаклида молиялаштириш

2022 йилда 36 та йирик жамоат ташкилотининг, шу жумладан, 14 та миллий маданий марказнинг устав фаолияти ва йиллик иш режаси ижросига 71 млрд. 755 млн. сўм қуйидаги мақсадларга йўналтирилган:

- “2022-2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг Тараққиёт стратегияси” мазмун-моҳиятини аҳолининг турли катламлари ўртасида тарғиб қилиш, хориждаги “ақл марказ”ларига етказиш, ёшлар салоҳиятини юксалтириш, жамиятда жамоатчилик назоратини кучайтириш масаласида фуқаролик жамиятининг 11 та йирик институтига 40 млрд. 131 млн. сўм;

- иқтидорли ёшларни қўллаб-қувватлаш, аҳолининг ҳуқуқий онги ва маданиятини юксалтириш, турли миллат ва элатлар ўртасида дўстлик ва бағрикенгликни мустаҳкамлаш бўйича 19 та ташкилотга - 15 млрд. 395 млн сўм;

- 1300 та ННТ фаолиятини мувофиқлаштириш, уларнинг ислохотларга дахлдорлиги ва ижросига кенг жалб қилиш, ННТ вакилларининг касбий малакасини ошириш, шунингдек грантлар ажратиш учун 10 млрд. 651 млн. сўм;

- 860 минг нафардан ортиқ ногиронлиги бўлган шахсларни уюштириш, уларга маънавий-маърифий ва инсонпарварлик ёрдами кўрсатиш учун 4 млрд. 76 млн. сўм;

- фуқаролик жамияти институтлари фаолиятини кенг ёритиш, жамиятда маърифий ишларнинг даражасини юксалтириш, диний соҳа вакилларининг малакасини ошириш, ўқув қўлланма ва махсус адабиётлар билан таъминлашга 1 млрд. 500 млн. сўм.

Давлат субсидияси олувчи ташкилотлар томонидан қуйидаги тадбирлар ташкил этилди, мисол тариқасида:

Халқаро Амир Темур хайрия жамоат фонди томонидан ҳисобот йилида жами 49 та тадбир ташкиллаштирилган. Соҳибқирон бобомиз Амир Темур таваллуд топган кун 9 апрелда Темурийлар тарихи Давлат музейида “Темур тузуклари” асарига изоҳлар сифатида дунёга келган “Амир Темурнинг стратегик етакчилиги” китоби тақдими ўтказилган. Шу қаторда тарихчи ва олимларимиз томонидан таёрланган “Амир Темур солномаси”, “Султон Хусайн Мирзо”, “Амир Темур ва темурийларнинг молия-пул сиёсати” номли китоблар ҳам тақдимотдан ўрин олди. “Амир Темур менинг бобом” Респу-

блика ўқувчи ёшлари кўрик танловини ўтказилиши, фонднинг расмий “www.temuriy.uz” сайти очилиш фонд фаолиятини янгиликлари сифатида эътироф этилди. Бобокалонларимиз ҳаёти ва фаолиятини тарғиб этувчи “Амир Темур кўкрак нишони” таъсис этилди.

Чимкент шаҳрида “Ўзбек халқининг тили, маданияти ва анъаналари” мавзусида анжуман уюштирилди. Тожикистон Республикаси Сўх туманида Халқаро Амир Темур хайрия жамоат фонди бўлими очилди. Фонд ўз бўлимларини Швеция давлати, Қирғизистон Республикасида ҳам очишни режалаштирган.

2. Давлат ижтимоий буюртмаси шаклида молиялаштириш

Ҳисобот йилида таълим, маданият, тиббиёт, экология, қурилиш, коммунал хўжалиги ва бандлик каби соҳаларда давлат органларининг 17 та ижтимоий аҳамиятга молик лойиҳалари ва дастурлари учун ажратилган 14 млрд. сўм маблағларни нодавлат нотижорат ташкилотлари ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтлари ўртасида танлов асосида жойлаштириш мақсадида Парламент комиссияси томонидан давлат ижтимоий буюртмаси танловлари эълон қилинди.

Давлат ижтимоий буюртмаси 17 та лойиҳаси 14 млрд сўмга молиялаштирилди.

3. Давлат грант шаклида молиялаштириш.

Ҳисобот йилида 5 та танлови маънавий-маърифий ва ижтимоий-иқтисодий муҳит нисбатан оғир бўлган маҳалларга ННТ ва фуқаролик жамияти бошқа институтларини жалб қилган ҳолда муҳим ижтимоий аҳамиятга молик лойиҳаларни молиялаштириш учун қуйидаги йўналишларда танловлар ўтказилди:

- ижтимоий-маънавий муҳит барқарор бўлмаган маҳалларда аҳолини бандлигини таъминлашга кўмаклашиш;

- ислохотларнинг мазмун-моҳиятини аҳолига етказиш, ижтимоий онг ва дунёқарашини ўзгартириш;

- ногиронлиги бўлган шахсларни ижтимоий-маънавий қўллаб-қувватлаш;

- ободончиликни, тиббий ва экологик маданиятни юксалтириш;

- ёшларнинг маънавий-руҳий ва интеллектуал салоҳиятини ошириш.

2022 йилнинг 30 апрелидан 31 майгача бўлган муддатда давлат гранти би-

ринчи ва иккинчи танловлари ўтказилган. ННТ, ОАВ ва фуқаролик жамияти институтларининг жамиятдаги ижтимоий аҳамиятга молик масалаларни ҳал этишда имкониятларини кенгайтириш мақсадида ҳар бир давлат грантига ажратиладиган маблағнинг энг кўп миқдори 2021 йилдаги 40 млн. сўмдан 100 млн.сўмгача яъни 2,5 баробаргача оширилган.

Эълон қилинган давлат грантининг биринчи ва иккинчи танловларга жами 480 та ташкилотдан 505 та ННТ ва фуқаролик жамияти бошқа институтларини лойиҳалари қабул қилинган.

Парламент комиссиясининг 2022 йил 27 июлдаги 20-сонли қарорига мувофиқ

1 ва 2 грант танловлари натижаларига кўра жами 74 лойиҳа 5,5 млрд сўмга, шу жумладан давлат грантининг биринчи танлови натижаларига асосан 43 та лойиҳа 3,5 млрд. сўмга, давлат грантининг иккинчи танлови натижаларига асосан 31 та лойиҳа 2,0 млрд сўмга молиялаштирилган.

Чилонзор, Юнусобод туманларининг 31 та МФЙларида ижтимоий-маънавий муҳитга салбий таъсир кўрсатаётган омилларни бартараф этишга қаратилди.

“Маҳалларда аҳолини, айниқса, хотин-қизлар ва ёшларнинг бандлигига кўмаклашиш” мавзусидаги давлат гранти 3-танловига келиб тушган лойиҳалар сони - 302 тани, молиялаштирилган лойиҳалар - 43 та, молиялаштирилган маблағ- 3,5 млрд. сўмни ташкил этди.

Лойиҳаларни амалга ошириш давомида маҳалларда аҳолини, айниқса, хотин-қизлар ва ёшларнинг бандлигига кўмаклашиш мақсадида 3 215 та давра суҳбатлари ва тадбирлар ташкил этилмоқда. 4 002 нафар фуқаронинг билим ва куникмалари оширилмоқда. 1 067 нафарининг бандлигини таъминлашга кўмаклашилади. Шундан 432 нафарига табдиркорлигини бошлаш учун кредит ажратилишига, 185 нафари ўзини-ўзи банд қилади. 619 нафар ногиронларга ижтимоий ёрдам кўрсатилади.

2023 йил 1 январь ҳолатига қуйидагилар амалга оширилди.

2572 та давра суҳбатлари ва тадбирлар, 496 та нафар ногирон фуқарога ижтимоий ёрдам, 3201 нафар фуқарони билим ва куникмалари оширилган. 3240 нафа фуқарони ҳуқуқий саводхонлиги оширилган. 856 та фуқарони бандлигини таъминлашга, 346 та фуқарога кредит ажратилишига, 148 нафар фуқарони ўз-ўзини банд қилишга, 1 та спорт майдончаси, 2 та маҳаллани ободонлаштиришга ҳамда 6400 ўқув қўлланмалари чоп этилган.

2. “Аҳолига ислохотларнинг мазмун ва моҳиятини етказиш, уларнинг онги, маънавий-маърифий дунёқарашини ўзгартириш” мавзусидаги давлат гранти танловга келиб тушган лойиҳалар сони - 203 тани, молиялаштирилган лойиҳалар - 31 та, молиялаштирилган маблағ - 2,0 млрд. сўмни ташкил этди.

Лойиҳалар доирасида 2 875 та давра суҳбатлари ва тадбирлар ташкил эти-

лади. 12 670 нафар аҳолини ҳуқуқий билимлари оширилади. 243 нафар фуқарога ижтимоий кўмак кўрсатилади. 2 та спорт майдончаси ташкил этилиб, 700 нафар фуқаро спортга жалб этилади. 4 та кутубхона ташкил этилади. 17 142 нафар фуқаро санъат ва китобхонликга жалб этилади. 178 нафар фуқарога психологик ёрдам кўрсатилади. 9 та ўқув курслари ва тўғарақлар ташкил этилади. 650 нафар фуқарони бандлиги таъминланади. 31 193 та тарқатма материаллар чоп этилади.

Лойиҳаларни амалга ошириш жараёнида 1575 та тадбирлар ташкил этилди. 4973 та ногиронлиги бўлган шахслар касбга ўқитилган. Шундан 118 та сиёҳга жойлашган. 240 нафар шахсларга тиббий ва психологик ёрдамлар кўрсатилган. 90 та брайл ёзуви китоблар чоп этилган. 120 та аудио китоблар жамланмаси шакллантирилган. 198 та ногиронлиги бўлган шахсларга дори-дармон етказишга амалий ёрдам кўрсатилган. 180 нафар ногиронлиги бўлган фуқаролар спортнинг параллелимпия тури бўйича шуғуллантирилди.

“Маҳалларда ободликни таъминлаш, соғлом турмуш тарзини, тиббий ва экологик маданиятини юксалтириш” мавзусидаги давлат гранти 4-танловига келиб тушган лойиҳалар сони - 164 тани, молиялаштирилган лойиҳалар - 27 та, молиялаштирилган маблағ- 2,0 млрд. сўмни ташкил этди.

Лойиҳаларни амалга ошириш давомида маҳалларда ободликни таъминлаш, соғлом турмуш тарзини, тиббий ва экологик маданиятини юксалтириш борасида 1 810 та давра суҳбатлари ва тадбирлар ташкил этилади. 2 та спорт майдончаси ташкил этилади. 6 та маҳаллани ободонлаштиришга кўмаклашилади. 5 802 нафар фуқаро ичимлик суви таъминланади. 4 560 нафар фуқарони соғломлаштиришга кўмаклашилади. 9 150 нафар фуқаро ўқитилиб, 1 660 нафарни бандлигини таъминлашга кўмаклашилади. 3 500 нафар фуқарога ижтимоий кўмак кўрсатилади. 4 000 та тарқатма материаллар чоп этилади.

2023 йил 1 январь ҳолатига қуйидагилар амалга оширилди.

Лойиҳаларни амалга ошириш жараёнида 2 спорт майдончаси, 6 та маҳаллани ободонлаштиришга кўмаклашилди. 1086 та тадбир ва давра суҳбатлари ташкил этилди. 2100 нафар фуқарога ижтимоий кўмак кўрсатилган. 6 та фуқарони соғломлаштиришга 996 нафар фуқарони бандлигини таъминлашга кўмаклашилган. 5490 нафар фуқаро касбга ўқитилган. 3481 нафар фуқаро ичимлик суви билан таъминланган.

“Ёшларнинг маънавий-руҳий ва интеллектуал салоҳиятини ошириш” мавзусидаги давлат гранти 5-танловга келиб тушган лойиҳалар сони - 293 тани, молиялаштирилган лойиҳалар - 28 та, молиялаштирилган маблағ- 2,0 млрд. сўмни ташкил этди.

Лойиҳаларни амалга ошириш давомида 2 383 та тадбирлар ташкил этила-

ди. 5 018 нафар ёшларни тадбиркорлик, маънавий ва маърифий фаолияти бўйича ўқув семинарларга жалб этилади, 107 нафарнинг бандлиги таъминланади. 2 578 нафар ёшларга ижтимоий, ҳуқуқий, психологик ва моддий кўмак кўрсатилади, 795 та ёшлар спортга жалб этилади, 10 та спорт ва воркаут майдончаси, 3 кутубхона ташкил этилади, 59 та кўрсатув ва ведиороликлар тайёрланади. 2 400 та кўлланмалар чоп этилади.

Давлат гранти 5-танлови ғолибларини аниқлаш бўйича Парламент комиссиясининг қарори 2022 йил 22 декабрдаги қабул қилинганлиги сабабли, 2023 йил 1 январдан ғолиб бўлган ташкилотлар давлат гранти доирасида ўз фаолиятини бошлайди.

Давлат грантларининг 5 та танлови орқали маънавий-маърифий ва ижтимоий-иқтисодий муҳит нисбатан оғир бўлган маҳаллаларга ННТ ва фуқаролик жамияти бошқа институтларини жалб қилган ҳолда 160 та муҳим ижтимоий аҳамиятга молик лойиҳаларни молиялаштириш учун 12 млрд. сўм маблағ йўналтирилди.

5 та грант бўйича 2023 йил 1 январь ҳолатига қуйидагилар амалга оширилди.

7 533 та давра суҳбатлари ва тадбирлар ташкил этилган. 13 792 нафар фуқарога ижтимоий, ҳуқуқий, тиббий, психологик ёрдам, 16904 нафар фуқаронинг билим ва куникмаларини оширилган ва касбга ўқитилган. 2520 нафар фуқарони бандлиги таъминланган. 346 та фуқарога кредит ажратилишига ёрдам кўрсатилган. 13714 нафар фуқаро санъат ва китобхонликка жалб этилган. 180 нафар ногиронлиги бўлган фуқаролар спортнинг паралмпимпия тури ва 560 нафар фуқаро спортга жалб этилган. 5 та спорт майдончаси ва 8 та маҳаллани ободонлаштиришга кўмаклашилди. 4 кутубхона, ва 8 ўқув курслари ва тугараклар ташкил этилган. 90 та брайл ёзувли китоблар чоп этилган. 120 та аудио китоблар жамланмаси шакллантирилган. 3481 нафар фуқаро ичимлик суви билан таъминланган. 31355 та таркатма материаллар ишлаб чиқилган.

Давлат грантининг бешта танловига нодавлат нотижорат ташкилотлари ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтларидан 1224 та лойиҳалар келиб тушди. Келиб тушган лойиҳалардан 160 таси ёки 13 фоизи молиялаштирилди.

4. Танловларни ўтказишни самарали ташкил этиш

Танловлар ўтказилиши тўғрисидаги эълонларнинг матнлари Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси, вилоятлар ва Тошкент шаҳри халқ депутатлари Кенгашилари ҳузуридаги “Ижтимоий шериклик бўйича жамоат комиссиялари”га ҳамда Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши раиси, вилоятлар ва Тошкент шаҳри ҳокимларининг жамоат ва диний ташкилотлар билан ишлаш бўйича ўринбосарларига юборилган.

Ўзбекистон Миллий телерадиокомпанияси (МТРК), Ўзбекистон Миллий медиа ассоциацияси билан ҳамкорликда танлов эълонларининг видео ва радиороликлари тайёрланиб, марказий ҳамда ҳудудий давлат ва нодавлат телерадиоканаллари орқали мунтазам равишда эфирга узатилган.

Эълонлар матнлари “Народное слово”, “Халқ сўзи”, “Правда Востока”,

“Жамият”, “Хуррият” ва бошқа марказий газеталарда, жамоат фондининг расмий веб сайти www.fundngo.uz ҳамда субсидия олган йирик ННТларнинг веб сайтларига жойлаштирилган.

Республиканинг барча ҳудудларида ўтказилган йиғилишлар давомида ННТ, ОАВ ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтлари учун Олий Мажлис ҳузуридаги жамоат фонди томонидан эълон қилинган давлат ижтимоий буюртмаси ва давлат гранти танловларнинг йўналишлари бўйича тарғибот ишлари олиб борилди.

Шунингдек, Олий Мажлис ҳузуридаги жамоат фонди ходимлари ва Парламент комиссияси аъзолари Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ҳамда Тошкент шаҳрида ННТ, ОАВ ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтлари вакиллари, фаоллари билан учрашиб танловларнинг мазмун моҳияти, асосий йўналишлари, муддатлари, давлат гранти ва ижтимоий буюртмаси лойиҳаларига қўйилган талаблар ва уларни баҳолаш мезонлари тўғрисида кенг тушуштириш ишларини олиб борди.

Келиб тушган лойиҳалар Олий Мажлис ҳузуридаги Жамоат фондининг махсус дафтарида рўйхатдан ўтказилган, умумий рўйхатнинг электрон базаси шакллантирилган.

Танловларга тақдим этилган ғолибликка номзод лойиҳалар ва дастурлар ННТ, ОАВ, фуқароларни ўзини-ўзи бошқариш органлари ва бизнес субъектлар кесимида алоҳида ажратиб чиқилди. ННТлардан келган лойиҳалар бўйича Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигидан, ОАВларидан келган лойиҳалар бўйича Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрацияси ҳузуридаги Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлигидан, Маҳалла ва нурунийларни қўллаб-қувватлаш вазирлигидан белгиланган тартибда ёзма хулосалар олинган.

Ҳар бир лойиҳа юзасидан Парламент комиссияси томонидан тасдиқланган Низом асосида тақдим этилиши лозим бўлган ҳужжатларнинг тўлиқлиги, илгари давлат гранти танловларида иштирок этганлиги, ғолиб бўлган ёки бўлмаганлиги, қарздорлиги мавжудлиги ёки мавжуд эмаслиги ҳамда бошқа мезонлар юзасидан жамоат фондининг ҳулосаси берилган.

5. Услубий кўмаклашиш фаолияти Парламент комиссияси томонидан Молия вазирлиги билан ҳамкорликда давлат субсидияси олувчи ташкилотларнинг штатлар сони ва иш ҳақи миқдорлари оптималлаштирилган, уларнинг раҳбар ва бош ҳисобчилари учун ўқув семинар ташкил этилган.

Парламент комиссияси аъзолари томонидан Ижтимоий шериклик бўйича жамоат комиссияларига услубий кўмак ва ННТ ва фуқаролик жамияти институтлари ёрдам кўрсатиш мақсадида жойларда 30 маротаба “маҳорат дарслари” ўтказилган. 40 та жамоатчилик эшитувлари ташкил этилган.

Фаолият юритаётган миллий маданий марказ раҳбарларини давлат субсидиясидан фойдаланиш талаблари билан таништириш мақсадида алоҳида 3 маротаба маҳорат дарслари ташкил этилди.

Давлат ижтимоий буюртмаси ва давлат субсидияси ажратилган ташкилотлар ҳисобчилари учун ижтимоий аҳамиятга эга лойиҳаларни амалга ошириш

масалалари бўйича (бухгалтерия ҳисоби, аудит, солиққа тортиш, ҳисобдорлик) ҳуқуқий билимларни оширишга йўналтирилган мавзуда ўқув семинари ўтказилди.

Фуқаролик жамияти институтлари, “Ижтимоий шериклик бўйича жамоат комиссиялари”га, маҳаллий жамоат фондларига “ZOOM” платформаси орқали 26 дан ортиқ ўқув-услубий ёрдамлар кўрсатилди.

Ҳудудий жамоат фондлари томонидан 52 та очик танлов ўтказилишига ва натижаларига кўра 241 та грант лойиҳаларни 9 млрд. 023 млн. сўмга молиялаштирилишига, 137 та миллий маданий марказларига 4,9 млрд. сўм миқдорда давлат субсидияси ажратилишига Парламент комиссияси бевосита услубий-амалий кўмак берилди.

Маҳаллабай ишлаш борасида ННТлар потенциали маҳаллаларда аҳолининг ижтимоий-ҳуқуқий, иқтисодий, маънавий-маърифий онги ва дунёқаролини ўзгартириш, турмуш сифатини ошириш каби лойиҳаларга йўналтирилди.

Ҳисобот даврида Парламент комиссиясининг 10 та йиғилиши ўтказилган. Уларда “учинчи сектор” субъектларининг фаолиятига доир, жамиятда ижтимоий шерикликни кучайтириш билан боғлиқ 40 га яқин долзарб масала кўриб чиқилди. Муҳокама қилинган масалаларнинг натижалари электрон ҳамда босма ОАВда кенг ёритилди.

Ҳисобот даврида Олий Мажлис ҳузуридаги жамоат фондида ҳужжат айланишининг умумий ҳажми 3 119 тани ташкил этиб, улардан 1402 таси ННТ, ОАВ ва фуқаролик жамияти институтларидан тушган лойиҳалар (шу жумладан, кечикиб тақдим этилган лойиҳалар), давлат ташкилотларининг буюртмалари, давлат ижтимоий буюртмаси танлови ҳужжатлари, 1717 таси кириш ва чиқиш ҳужжатларидир.

5. Олий Мажлис ҳузуридаги жамоат фонди ва Парламент комиссияси фаолиятининг очиклиги ва шаффофлигини таъминлаш

Олий Мажлис ҳузуридаги жамоат фонди ўзининг 2022 йилдаги фаолиятини ҳамда мол-мулкдан фойдаланишини очиклик, ошқоралик ва шаффофлик тамойиллари асосида амалга оширди. Олий Мажлис Қонунчилик палатасига, Сенатига, Ҳисоб палатасига, Парламент комиссиясига, Молия ва Адлия вазирлигига, Давлат солиқ кўмитасига, Давлат статистика кўмитасига ва бошқа давлат ташкилотларига тегишли ҳисоботларни бериш йўли билан амалга ошириб келмоқда.

Олий Мажлис ҳузуридаги жамоат

фондининг йиллик ҳисоботи ОАВда мунтазам равишда чоп этилади. Жамоат фондининг 2021 йилдаги фаолияти бўйича ҳисоботи “Жамият” газетаси ва bong.uz сайтида 2022 йил 14 июлда ёритилган.

Белгиланган тартибда ички аудит амалга оширилди, Парламент комиссиясининг 2022 йил 28 мартдаги 16-сонли қарорига мувофиқ Олий Мажлис ҳузуридаги жамоат фондининг 2021 йилдаги молия-хўжалик фаолияти текшируви ҳулосаси эшитилди. Жамоат фондининг фаолияти ижобий баҳоланди.

Очиклик, ошқоралик ва шаффофлик тамойилларини амалда қарор топтириш мақсадида ОАВлар—телевидение, радио, интернет, босма ОАВ ва бошқалар билан ҳамкорликда ишлар олиб борилди.

ННТ, ОАВ ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтларини давлат томонидан қўллаб-қувватлашнинг миллий механизми фаолияти давлат ва нодавлат босма ва электрон ОАВларда ёритилди. Давлат грантларини ажратиш бўйича танловларга оид эълонлар турли теле-радио каналлар орқали эфирга узатилди. Марказий босма ОАВда Олий Мажлис ҳузуридаги жамоат фонди ва Фонд маблағларини бошқариш бўйича Парламент комиссиясининг фаолияти ҳақида мақолалар мунтазам равишда чоп этилди.

Ҳисобот даврида давлат кўмаги олган 400 га яқин ННТ, ОАВ ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтларининг йиллик якуний молиявий ҳамда тахлилий ҳисоботлари ўрганиб чиқилиб, тахлил қилинди.

ННТ ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтларининг молиявий эркинлигини таъминлаш, мустақиллиги ва барқарорлигини таъминлаш, молиявий маблағларни мақсадли ва эркин тасарруф этиш, лойиҳа ва дастурларнинг ижтимоий ва умум самарадорлигини ошириш мақсадида Парламент комиссияси ва Олий Мажлис ҳузуридаги жамоат фонди томонидан мониторинг тизими йўлга қўйилган. Бюджет маблағларини мақсадли, самарали сарфланишини ҳар йили Парламент комиссияси қарорига мувофиқ мониторинг қилинади. Мониторинг натижаларига кўра мақсадсиз ва нотўғри сарфланган давлат бюджети маблағлари Олий Мажлис ҳузуридаги жамоат фондига қайтарилади.

2022 йил давомида 162 та ННТ, ОАВ ва фуқаролик жамияти бошқа институтларидан 3 млрд. 385 млн. сўмлик маблағлар, жумладан 2 млрд. 526 млн. сўмлик давлат субсидияси маблағлари, 384 млн. сўмлик - ижтимоий буюртма, 474 млн. сўмлик - давлат гранти маблағларининг қайтарилиши таъминланди.

КОРРУПЦИЯ ҚАЧОН ЙЎҚОЛАДИ?

(Боши 1-саҳифада)

Аллоҳга яқин бўлган, устоз тарбиясини олган ёки устоздек тарбия қилган ота-оналари борлар бундай нохуш амалларни қилишмайди. Демак, коррупцияни қуритишнинг илдизи — тарбияда. Афсуски, тарбия учун жавоб берувчилар, агар, ўзлари тарбия кўрмаган бўлишса, қандай ишда ва лавозимда ишлашмасин, уларни яхши тарбиячи деб бўлмаганидек, битта одамни ҳам тарбия қилолмаганлар ҳам ана шу иллатга тез берилиб кетишлари мумкинлигидан кўз юммайлик. Бу биринчи масала. Коррупцияни йўқотишнинг биринчи қадами, демак тарбия экан.

Доно халқи билан дунёга танилган, меҳнатсевар, одамлари ҳалол бўлган юртда коррупция деган иллат қаердан пайдо бўлди, қайси кучлар туфайли у илдиз отди. Бир туп дарахтни коррупция деб тушунсак, уни йўқ қилиш учун курашимиз худди шоҳларию, баргларию юлиб ташлаб, уни йўқ қилишимиз, дейиш билан кифояланмайпмизмикин? Илдизига етиб боришга ё имкониятимиз ё ақлимиз етмаганидан содир бўлдимикин, бу иллат?

Бола она қорнидалигида тарбияни бошлаш керак. Унга гўзал мусиқа эшиттириш лозим. Онанинг мазмундор алласини чақалоқ эшитиши керак. Оилада ҳар бир ота ва она, ака ва опалар чақалоқни сийлаб чақириши, унга меҳр билан қараши ва севиши лозим. Шунда бола яхши тарбия топа бошлайди. Кейин албатта боғча, мактаб, институт ва иш жойида ҳам тарбия билан шуғулла-

нишимиз керак деб айтсак бўлади. Тарбиямизнинг илдизи мустаҳкам бўлса дарахт яхши кўкаради, чиройли барглари билан ҳаммани хушнуд қилади. “Ғунча” ҳамда “Бошланғич таълим” журналларини, сал катта бўлгач, “Гулхан” журналия “Тонг юлдузи” газетасини ўқиган болалардан ёмон болалар чиқмайди. Болаларимизнинг қўлига Президентимиз айтаётганларидек китоб берайлик, мобиль телефони эмас. Болаларни ҳозирги катталар ишлатадиган интернетга уланган телефонлар уларнинг қўлидан олиб қўйиш керак. Бу биринчи қадами- миз бўлсин.

Бизда билимдонлар оз эмас, аммо

валар еб, атала ичиб яшашгани эсимда. Шундай оғир ва танг вазиятда ҳам ҳеч ким нолимаган. Ўша даврда коррупция иллоти йўқ бўлган. Қийинчиликлар уруш туфайли

кун тартибидан йўқолади, дегани. Одамларимиз пора бермайдиган, бошқалари пора олмайдиган ҳалол одамларга айланадилар дегани. Ҳалоллик, поклик бўлган мамлакатда бевақт ўлим ҳам, фирромликлар ҳам, бировнинг ҳаққига хиёнат қилувчилар ҳам йўқолади дегани. Одамларимиз ҳалол ишлаб, тўқ, хотиржам, бахтли оилаларга айланишади. Ҳалолликда файз барака кўп бўлади.

Президентимиз ва уларнинг командалари бу ишнинг бошида туврувчилар бўлиши керак ва халқ улар ортидан албатта ҳаммаси боради. Уч-тўрт йил қийинчиликлар бизларни ҳалолликка ўргатади, мамлакатимиз коррупциядан озод бўлади, ҳаммага ўрناق бўладиган ва дунёда биринчи коррупцияси йўқ мусулмон давлати деб эълон қилинади. Шахсан мен шунга ишонаман ва бу ҳаракатда қўлимдан келганича курашишга бел боғлайман. Ҳар бир ўзбекистонлик энг аввало ўзига-ўзи шундай ваъда қилса, бу савобли ишимиз адолатли ҳал бўлади.

Тўлқин МУХИДДИН

Бола она қорнидалигида тарбияни бошлаш керак. Унга гўзал мусиқа эшиттириш лозим. Онанинг мазмундор алласини чақалоқ эшитиши керак. Оилада ҳар бир ота ва она, ака ва опалар чақалоқни сийлаб чақириши, унга меҳр билан қараши ва севиши лозим. Шунда бола яхши тарбия топа бошлайди.

уларнинг кучи билан бу иллатни йўқотиб бўлмайди. Бугун пок йўлдан кетаётган, ҳалолликни ўзига шиор қилиб олган одобли, маданиятли, инсонларнинг ҳаммаси бу ҳаракатимизда фаол бўлишса, бу умумхалқ ҳаракатига айланарди ва ҳозир гап юритаётган иллат йўқоларди.

Ўзбек халқининг салкам бир аср олдинги ҳаётини эсласам, оч, овқат йўқ, қуруқ нон, туршак, ёнғоқ, ме-

пайдо бўлди. Бир бурда нонни ҳам ўшанда бўлишиб ейиларди. Уйларимиз эшиклари очик, қулф-калит бўлмаган, ўғрининг ўзи йўқ эди, бу сўзнинг ўзи ҳам йўқ, ишлатилмасди. Уйимизга кирган одамни сийлаб борнарсамизни олдиға қўярдик ва шундан ўзимиз хурсанд бўлардик.

Коррупция йўқолди дегани, отаси йўқ болалари кўп оилалар ҳам тўқ яшай бошлашади, дегани. Бу ишимиз билан камбағаллик масаласи

ЁШЛАРНИНГ ФИДОЙИ ЁРДАМЧИЛАРИ

Кўп қаватли уйларнинг аксариятида турли миллат вакиллари истиқомат қилишади. Лекин уларнинг кўпчилиги ўттиз-қирқ йиллик кўшни бўлгани билан бир-бирини танимайди, нари борса, исмини билади.

Ана шундай одамлар умргузаронлик қилаётган Миробод туманининг Шароф Рашидов номли маҳалласида Сирожиддин ёшлар етакчиси, Озодбек ҳоким ёрдамчиси лавозимига тайинланиб, иш бошлаганларига бир йил бўлди. Маҳалланинг пасту-баландини, оғир-енгилини, муаммолари-ю, одамларининг феъл-атворини аниқ-тиниқ ўрганмай, ўн тўрт ёшдан ўттиз ёшгача бўлган 361 нафар ўсмир ва ёшларнинг яқин маслакдошига айланиш осон эмас, албатта. Бу масалада Сирожиддиннинг ҳам, Озодбекнинг ҳам боши қотмади. Иккови ҳам олий ўқув юртида таҳсил олган, ўз соҳаси бўйича бир неча йил ишлаб, ҳаёт деб аталмиш академиянинг таълим-тарбиясини кунт билан эгаллаганликлари жуда қўл келди.

Сирожиддин Бозоров Тошкент

Давлат транспорт университетининг логистика факультетини битириб, Ўзбекистон темир йўллари тизимида, Озодбек Фозилов Тошкент молия институтининг банк-кредит факультети ҳамда иқтисодиёт университети магистратурасида таҳсил олиб, миллий банкнинг бош амалиёт бўлимида фаолият кўрсатди. Улар ўқиш жараёнида танлаган соҳаларининг сир-асрорларини ўрганиш баробарида тенгдошлари, ёшлар билан ишлашда ҳам яхшигина тажриба орттирдилар. Олий ўқув юртида олинган назарий билимларни амалда татбиқ этиш, шубҳасизки, уларни изланишга, янгиликка интилишга, оғирнинг остидан, енгилнинг устидан юришга, устозлар тажрибасидан бахраманд бўлишга, одамлардаги энг яхши хислат ва фазилатлардан ибрат олишга ундади. Буларнинг бари Сирожиддин билан

Озодбекнинг маҳаллада ташаббус кўрсатиб, қатъиятлик билан ишлашга кенг йўл очиб берди.

Улар ишни маҳалла ёшлари ва фойдали иш билан банд бўлмаганларни рўйхатга олишдан бошлашди. Сирожиддин ўн тўрт ёшдан ўттиз ёшгача бўлган ёшларнинг қизиқиши, бирон бир хунарнинг эгаси бўлиш орзуси-ю, эзгу мақсадларини чуқур ўрганиб, ота-оналарининг рози-ризоликлари билан ишга киришган бўлса, Озодбек маҳаллада тадбиркорликни ривожлантириш, аҳоли бандлигини таъминлаш ва камбағалликни қисқартиришга бел боғлади. Ёшларимизнинг маънавий етук ва жисмонан соғлом бўлиб улғайишлари халқимиз ва мамлакатимиз куч-қудрати-ю, равнақида муҳим ўрин тутишини теран англаган Сирожиддин Бозоров маҳалладаги 110-сонли

умумтаълим мактаби раҳбарияти ҳамда иккинчи сектор бошлиғи, туман прокурори Ахрор Ахунов кўмагида спортнинг волейбол, баскетбол, футбол, бокс турлари ва компьютер саводхонлиги бўйича кечки тўғарақлар ташкил этди. Таникли тадбиркор, спортчи ва бошқа соҳаларнинг донгдор вакиллари билан маҳалла ёшларининг мунтазам учрашувларини йўлга қўйди. Бу ёшларни давлатимиз томонидан яратилаётган имкониятлардан унумли фойдаланишга ва эзгу мақсад сари интилишга даъват этди. Спортчи ёшлар эса туман ва шаҳар миқёсида ўтказилган мусобақаларда ўз маҳоратларини намойиш этиб, фахрли ўринларни эгаллаганликлари Сирожиддинни қувонтирибгина қолмай, янги марралар сари интилишга, ёшлар билан ишлашнинг самарали усуллари-дан кенг фойдаланишга илҳомлантирди. Қаҳрамонимизнинг шиори

МИЛЛАТ ЕТАКЧИСИГА БАҒИШЛАНГАН ДОСТОН

Азалдан тили, урф-одатлари, анъаналари бир бўлган Ўзбекистон-Озарбайжон халқларининг қардошлик ришталари қадим минг-минг йиллик тарихга бориб тақалади. Ўз вақтида икки мамлакат етакчилари – Озарбайжон раҳбари Ҳайдар Алиев ва Ўзбекистон раҳбари Шароф Рашидовларни катта дўстлик ришталари боғлаб турган.

Бу ҳақда бизга атоқли давлат ва жамоат арбоби, академик Оқил Салимов жуда кўп мисолларни гапириб берган эди. Уларнинг ҳаётида кўплаб рамзий ўхшашликлар бор: иккови ҳам халқига, Ватанига ўз умрини бағишлади, унинг фаровон яшаши, гуллаб-яшнаши учун хизмат қилди.

Халқларимиз дўстлиги узок асрлардан, бир томонда улуғ Низомий, Фузулий, Насимий ижод қилган, иккинчи томондан улуғ ўзбек шоирлари Алишер Навоий, Бобур, Машраб ижод этишган даврларда бошланган. Бизнинг замондош, атоқли ўзбек-озарбайжон шоири ва драматурги Мақсуд Шайхзода асарлари ўзбек адабиёти ва санъати дурдоналари қаторидан жой олган.

Ўтган йили Президент Илҳом Алиевнинг Ўзбекистонга ташрифи доирасида Тошкент шаҳрида Озарбайжон мустақиллигининг асосчиси, озар халқининг умуммиллий етакчиси бўлган Ҳайдар Алиевнинг номини абадийлаштириш мақсадида, Ҳайдар Алиев номидаги боғ барпо этилди ва унинг барельефи ўрнатилди. Озарбайжоннинг биринчи Президенти ҳақида кино ва ҳужжатли фильмлар олинган, китоблар, юзлаб мақолалар, шеърлар чоп этилган.

“Биз Озарбайжон халқининг буюк фарзанди Ҳайдар Алиев билан ҳамиша фахрланамиз. Ўзбекистонда уни эхтиром билан хотирлашади. Мен у билан ишлаган одамлар билан кўп суҳбат-

лашганман. У ҳар доим ўзбек халқига хурмат билан муносабатда бўлган. Ҳайдар Алиев Шароф Рашидов билан кўп бор учрашиб, кўплаб қийин масалаларни биргаликда ечишган. Бугун ораимизда ҳаёт бўлганлар Ҳайдар Алиевнинг ҳар қандай вазиятда Ўзбекистонга хурмат билан муносабатда бўлгани, қўллаб-қувватлаганини айтишади. Бизда “ўзбек иши” юзага келган оғир йилларда Ҳайдар Алиев бошқалардан фарқли ўлароқ ўзбек халқи ҳақида ўз шахсий фикрига эга бўлган”, – деган эди давлатимиз раҳбари Шавкат Мирзиёев.

Ҳайдар Алиев мустабид тузум даврида Озарбайжон Компартияси Марказий Кўмитаси биринчи котиби, СССР Министрлар Совети раисининг биринчи ўринбосари лавозимларида ишлаган. 1990 йилда Нахичеван Автоном Республикаси Олий Мажлиси раиси, кейинчалик – 1993 йилда Озарбайжон Президенти этиб сайланади. 2003 йилда қайта сайловлар жараёнида аксарият кўпчилик овоз билан Илҳом Алиев Озарбайжон Президенти этиб сайланади.

Яқинда ватандошимиз, Ўзбекистон ва Беларусь ёзувчилари уюшмаси аъзоси, публицист Исмаил Кўчиев озар халқининг умуммиллий етакчиси бўлган Ҳайдар Алиевнинг 2023 йил 10 майда нишонланганига 100 йиллиги арафасида унинг хотирасига бағишлаб олти бобдан иборат «Ҳайдар Алиев тантанаси» номли достон ёзди ва ўзи истиқомат қилаётган Беларусь давлатида чоп эт-

тирди.

Муаллиф ўз сўзбошида шундай деб ёзади:

«Ушбу достонда мен Ҳайдар Алиевнинг 1923 йил 10 майда Нахичеванда (ҳозирги пайтда Нахичеван Автоном Республикаси пойтахти) туғилган пайтидан, то 2003 йилда вафотигача бўлган ҳаёт йўлини батафсил ва ёрқин тасвирлашга ҳаракат қилдим. Айниқса, отаси темирйўлчи бўлган оддий оилада туғилиб вояга етган бу инсон ўз истеъдоди, ақл-фаросати, ажойиб иродаси ва жонажон юртига муҳаббати туфайли ҳаётнинг улкан чўққиларини забт этди, миллат етакчисига айланди”.

Ҳайдар Алиевнинг 1990 йилда катта сиёсатга қайтиши нафақат унинг ҳаётидаги тантанали воқеа, балки Озарбайжоннинг порлоқ келажаги учун ўзига хос кафолат бўлди. У мамлакатни вайроналардан чиқариб олди. Ҳайдар Алиев республика ривожлантиришнинг тўғри йўлини танлади. Бундай бағрикенг етакчи бўлиш учун одам ҳақиқий байналминалчи бўлиши, ўз халқини жон-дили билан севиши керак. Достон ана шу долғали йиллар мазмунини очиб беради ва бу йўлда Ҳайдар Алиевнинг серқирра фаолият ва катта жасоратини тасвирлайди. Китоб кенг ўқувчилар аудиториясига мўлжалланган.

Носир ТОИРОВ,
Ўзбекистон журналистлар
уюшмаси аъзоси.

шундай: “Ҳар бир мурожаатнинг ечимини уч кун ичида топиш”. Сўзи билан иши бир бўлган Сирожиддиннинг бош мақсади – ёшларни бирон-бир хунар бўйича ўқитиш, тадбиркорларга бириктириш, у ёки бу касбнинг жиловини тутишида амалий ёрдам бериш эканлигини билган маҳалла аҳлининг унга бўлган ишонч ва хурматини оширди. Шохжаҳон исмли йигитнинг орзуси компьютерда энг замонавий, мураккаб дастурларни яратиш бўйича ўқиш эди. Сирожиддиннинг саъй-ҳаракати билан унинг бу орзуси амалга ошди. Ҳозир у беш ойлик курсда таҳсил олмоқда.

Сирожиддин Бозоровнинг Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганнинг 30 йиллиги муносабати билан кўкрак нишонига муносиб кўрилганлиги, республика ёшлар ишлари агентлиги ва Тошкент шаҳар ҳокимининг диплом, фахрий ёрлик ҳамда қимматбаҳо совғалари билан тақдирланганлиги унинг ҳақиқий ёшлар етакчиси эканлигидан далолатдир. Таъкидлаш жоизки, иккинчи қаҳрамонимиз Озодбек Фозилов зиммасидаги масъулиятни ҳис этишда, бошлаган ҳар бир ишининг са-

марали бўлиши учун жон куйдиришда Сирожиддиндан қолишмайди. Хўш, ўтган бир йил давомида бу йигитимиз қандай ишларни амалга оширди? У маҳалладаги фаолиятини олти тадбиркорга кўп қаватли уй ертўласидан жой ажратиш беришдан бошлаб, 65 та ишчи ўрнини яратишга эришди. Ҳар бирига 33 миллион сўмдан кредит ҳужжатлаштириб берилган уч тадбиркорнинг бири тикувчилик, бири компьютер хизмати кўрсатиш ва яна бири озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқариш билан банд. Уларнинг ёнига қўшилаётган ишчилар сафи тобора кенгайиб бормоқда. “Аёллар дафтари”га киритилган уч нафар хотин-қизнинг иш билан таъминланганлиги, олти фуқарога давлат томонидан субсидия ажратилганлиги, ўттиз тўрт ёшнинг туман мономарказида хунар ўрганиб, ўз иш ўрнига эга бўлганлиги, кам даромадли қирқ икки фуқарога иссиқ кийим ва озиқ-овқат маҳсулотлари ҳадя қилинганлиги – буларнинг барчаси қатор ташкилотлар раҳбарлари эшиқларини тақиллатишдан эринмасликни, ҳар бир фуқаро масаласини ҳал этишда тадбиркору қатъиятли бўлишни талаб

этишини тасаввур қилиш қийин бўлмаса керак. Ҳоким ёрдамчиси учун зарур бўлган бундай хислатларни ўзида мужассам этишга интилаётган Озодбек Фозилов ўзининг ҳар бир кунини янги-янги учрашувлар, мулоқотлару баҳслар билан ўтказиб, мавжуд муаммоларни ҳозиржавоблик билан ҳал этаётганидан қувонмай бўлмайди.

Ўзларининг камтарлиги, самимийлиги-ю, фидойилиги, зиммаларидаги вазифаларни сидқидилдан бажариб келаётганликлари билан маҳалла ёшларининг ишончли маслаҳатчиси ва дўстига айланган қаҳрамонларимизнинг иккови ҳам ишдан ажралмаган ҳолда Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академиясининг махсус онлайн курсини муваффақиятли битирганликлари ва Президентнинг кадрлар захирасига рўйхатга олинганликларини эшитиб жуда хурсанд бўлдик. Биз ҳам Сирожиддин Бозоров ва Озодбек Фозиловни эришган ютуқлари билан қутлаб, хайрли ишларида янгидан-янги муваффақиятлар тилаб қоламиз.

Нуриддин ОЧИЛОВ,
журналист.

ЖАМИЯТ

BONG.UZ

Муассислар:

Табиат ресурслари
вазирлиги.

Тадбиркорлар ва
ишбилармонлар

ҳаракати —
Ўзбекистон

Либерал-демократик
партияси.

Ўзбекистон

Нодавлат нотижорат
ташқилотлари миллий
ассоциацияси.

Ўзбекистон

Савдо-саноат
палатаси.

Бош муҳаррир

Мақсуд ЖОНИХОНОВ

Газета тахририятнинг
компьютер бўлимида
саҳифаланди.

“Шарқ” нашриёт-матбаа
акциядорлик компанияси
босмахонасида чоп этилди.

Манзил:

Буюк Турон кўчаси 41.
Буюртма рақами Г-410
Адади: 1015.

Пайшанба куни чиқади.

Қоғоз бичими А-3,
ҳажми 3 босма табоқ.

Баҳоси келишилган нарҳда.

Газета Ўзбекистон
матбуот ва ахборот
агентлигида

2006 йил 0010-рақам билан
рўйхатга олинган.

ISSN 2010-7722

Газетанинг полиграфик
жихатдан сифатли чоп
этилишига “Шарқ” нашриёт-
матбаа акциядорлик
компанияси масъул.

100000, Тошкент шаҳри
Матбуотчилар кўчаси 32.
Маълумот учун телефонлар:
71-233-72-77,
71-233-91-55

Реклама ва эълонлар учун:

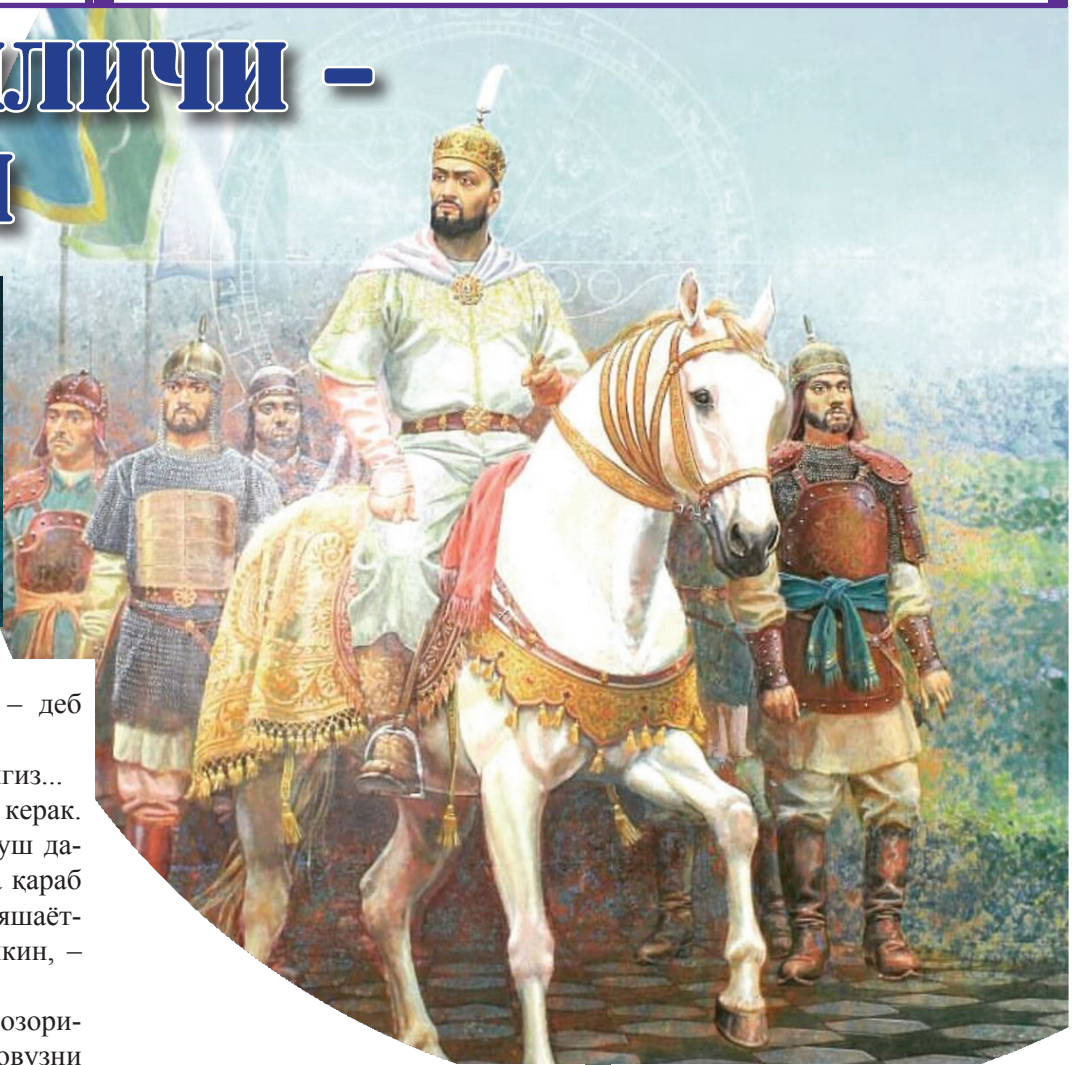
Электрон почта:
jamiyat@umail.uz

Газета индекси — 131
“ЖАМИЯТ” дан олинган
маълумотларда манба
сифатида газета номи
кўрсатилиши шарт.

Топширилган вақти:
20:00

1 2 3 4 5 6

СОҲИБҚИРОН ҚИЛИЧИ – АДОЛАТ ҚИЛИЧИ

Соҳибқирон ушлаган қилич! Унда буюк бобомизнинг қўл излари бор. Шу қилич туфайли қанча-қанча жойлар забт этилган, минглаб, эхтимол миллионлаб одамлар ислом динини қабул қилган, не-не ўлкалар обод бўлган, ҳозиргача дунё аҳлини ҳайратга солиб келаётган қанчалаб обидалар бунёд этилган. Ажаб! Бу қиличлар қаерда, ким, қайси уста томонидан ясалган экан? Соҳибқирон неча йил ёнида олиб юрган, қайси жангларда ишлатган? Энг асосийси, бу қиличлар бу ерга қачон, қай тарзда, ким томонидан олиб келинган?

Узоқ ўйга толиб қопман шекилли, Ойбекнинг секингина «кетамизми?» дегани хаёлимни бўлди.

– Узр, хаёл суриб қопман, – дедим.

Ойбек жилмайди:

– Тушунман...

Вазмин қадамлар билан ҳамон бояги ўй-фикрлар оғушида музейдан чиқдик. Ўзимни енгил, хуш кайфиятда ҳис этдим. Гўё улуғ Соҳибқиронни кўргандай, у билан суҳбатлашгандай сезардим ўзимни. Назаримда Амир Темури бобомиз ҳамон биз – авлодларини ҳозир ҳам ҳамма жойда ҳимоя қилаётгандай, бунинг учун қиличлари шай тургандай эди. Қиличлар қинида эмас, очик тургани ҳам шунга ишорадай туюлди. Йўқ, бу қиличлар бўлар-бўлмасга ишлатилмаган, улар тинчлик, адолат, маърифат, эзгулик қиличларидир. Зеро, Соҳибқирон узугига ёздирган «Куч – адолатда, ростгўйликда» деган гапга ўзи қатъий амал қилган. Қайсики, юртни забт этса, ҳокимни ўша юрт вакилидан кўйгани ҳам унинг нақадар адолатпарвар бўлганига далолат эмасми? Қолбукки, аксарият фотиҳлар босиб олган жойига ўзининг одамларидан раҳбар тайинлаган. Тарихда бунга мисоллар кўп. Энг ёрқин мисол яқин тарихимиз – собиқ совет давридир. Шўро замонидан юртимизда асосий раҳбарлик ўринларини асосан бошқа миллат вакиллари эгаллаган эди. Гарчи кўп вазирлик ва идораларда биринчи раҳбар ўзбек бўлса-да, биринчи ўринбосари албатта ўзга миллат вакили бўлар ва асосий ишни ўша ҳал қиларди. Энг нозик вазирлик ва идораларга, жумладан, Давлат хавфсизлик қўмитасига истиклолга қадар биронта ҳам ўзбек

раҳбарлик қилмаган.

– Энди қаерга борамиз? – деб сўрадим.

– Бозорни кўрсак, дегандингиз...

– Ҳа, тўғри, бозорга бориш керак.

Бозор – юртнинг, халқ турмуш даражасининг кўзгуси. Бозорга қараб муайян юрт аҳолиси қандай яшаётганини тасаввур қилиш мумкин, – дедим.

Техроннинг машҳур бозорига бордик. У менга улкан ҳовузни эслатди. Сабаби – атроф баландлик, бозор чуқурликда жойлашгандай туюлди. Бу фикрни Ойбек ҳам маъқуллади. «Ялла» ансамблининг бир ашуласида «Ҳамма бозор – бир бозор, атрофлари лолазор», деб куйланганидек, Техрон бозори ҳам бошқа шаҳарлар бозоридан деярли фарқ қилмайди. Сотувчи қиммат сотсам дейди, харидор арзон ол-

ралда ўлдирилган.

– Жуда ёш кетган Грибоедов... – дедим. – Тарихда нималар бўлмаган... Ҳамма ўзини ҳақ деб билган, аммо ким ҳақлигини фақат Ҳақ биллади.

Шу кўйи жим кетдик.

Мушфиқ Козимийнинг «Кўркинчи Техрон» романи ёдимга тушди. Элчи Грибоедов тақдири бораси-

Ёшга тўлмаган болалар яхшилик ва ёмонлик тушунчаларини таҳлил қила олмайди. Шунинг учун яхши ва ёмонни тасвирлашда аниқлик ва равшанлик зарур. Улар аниқ ажратилган мултфилмлардан бола жамиятда қабул қилинган асосий қадриятлар ҳақида тасаввурга ега бўлади.

сам, дейди. Сотувчи маҳсулотини мақтайди, харидор бирон-бир камчилигини топишга уринади. Аммо бир нарсани эсан чиқармаслик керак, бозорлар бор – файзли, истараси иссиқ, айланиб одам чарчамайди, завқ олади, қувват инади, бозорлар бор – бефайз, совуқ, одамни чарчатади, тезроқ кетгиси келади. Техрон бозори менга биринчи тоифага мансуб кўринди. Анча айландик. Машҳур Эрон холвасию писталаридан тортиб, жаҳон бозорини забт этган, не-не аслзодалар уйини безаган Эрон гиламларигача томоша қилдик. Эрон маҳсулотларининг сифатига гап йўқ.

Бозордан чиқар эканмиз, Ойбек бир тарихий воқеани гапириб берди.

– Сиз ёзувчи бўлганингиз учун яхши биласиз, русларнинг машҳур ёзувчиси Александр Сергеевич Грибоедов («Ақллилик балоси» драматининг муаллифи) Эронда элчи бўлиб ишлаган. У мана шу ерда, ҳозирги бозор ўрнида 1829 йил 11 фев-

да хаёлга берилар эканман, иккинчи жаҳон уруши йилларида (1943 йил) дунёнинг уч йирик давлати – СССР, АҚШ, Буюк Британия раҳбарлари Сталин, Рузвельт, Черчилнинг Техрон учрашувини эсладим. Не-не тарихий воқеаларга гувоҳ бу шаҳар!..

Барча халқаро анжуманларда бўлгани каби биз қатнашган Техрон конференциясининг ҳам маданий дастури бор экан. Ана шунга мувофиқ Форс кўрфазидаги Киш оролига олиб боришди. Техрондан Кишгача самолёт бир ярим соат учар экан. Киш океан соҳилида бўлиб, октябрь ойи бўлишига қарамай харорат иссиқ, намлик юкори. У ерда қадимий кориз топилган экан, ўша ерга олиб боришди. Ер ости йўлақларини айландик. Менга Абхазиядаги Ново Афон ғорини эслатди.

Ҳинд океанидан кирган қўлтиқда чўмилдик. Пляждаги қум шу қадар майин, шу қадар ёқимли... Ялангоёқ юрсангиз роҳат қиласиз. Су-

внинг харорати 30 даражадан зиёд. Мен Қора денгиз, Каспий, Болтиқ денгизларида чўмилганман, лекин бундай илиқ, ёқимли денгиз сувини кўрмаганман. Фақат Қизил денгиз шунақа илиқ...

Техронга борганимизнинг эртаси куни ИРНА президенти Абдуллоҳ Носирий билан учрашдим. Бўлажак конференция, ўзаро ҳамкорлик ҳақида батафсил гаплашдик. Суҳбатимиз сўнгидан мезбон Эроннинг қайси шахрини кўришни истайсиз, деб сўради. Имкони бўлса Шерозга борсам, Ҳофиз Шерозий газалларини яхши кўраман, дедим ва Ҳофиздан тўрт мисра ўқидим.

*Ногаҳон ғам келса сенга,
ўзни тут, бўлма тажанг,
Шукур қилгил, токи
баттарогига бўлма дучор.
Сен ишонгил, ғам ема,
сабр айла, эй, дил оқибат,
Шомдин тонг, кечадин
кундуз келур, қишдин баҳор.*

Мезбон мамнун бўлди. Телефон гўшагини олиб, кимларгадир кўнғироқ қилди.

– Ҳаракат қиламиз бу сафарни ташкил этишга, – деди у.

Юз ифодасидан сездимки, Шерозга дарров учиб кетиш осон эмас экан. Шу боис Шероз сафари амалга ошишига кўзим етмади. Дарҳақиқат, шундай бўлди. Сайёҳлар кўплиги туфайли бир кунда бориб-келиш мушкул экан. Найлож, ҳар доим ҳам, ҳамма истак ҳам амалга ошавермайди. Етказганига, кўрсатганига шукур қиламиз. Беадад шукурлар бўлсин...

Маматкул ҲАЗРАТҚУЛОВ,
Ўзбекистон
Республикасида хизмат
кўрсатган журналист